STRESZCZENIE

Niniejsza rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, bibliografii, aneksów oraz streszczeń w trzech językach: hiszpańskim, polskim i angielskim. Rozdział pierwszy przedstawia założenia teoretyczne, rozdział drugi zawiera opis stanu badań nad poruszaną problematyką, w rozdziale trzecim zaprezentowana została metodologia badań własnych, rozdział czwarty poświęcony jest w całości analizie danych empirycznych, natomiast w rozdziale piątym zostały zawarte wnioski wyciągnięte z rozważań teoretycznych i praktycznej części pracy. Punktem wyjścia dla opisu badań w niniejszej rozprawie jest rozdział nakreślający ramy teoretyczne, w którym zaprezentowano najważniejsze teorie dotyczące procesu uczenia się języków obcych, a także zdefiniowano rozróżnienie pomiędzy terminami *przyswajanie* a *uczenie się* języka obcego, zgodnie z podejściem zaproponowanym przez Martina Perisa (2008b) oraz Krashena i Terrel (1983), których teorie, mimo że nie są najbardziej aktualne, to wciąż stanowią ważny fundament teoretyczny dla poruszanej problematyki.

Rozdział pierwszy zawiera przegląd metod nauczania języka obcego oraz ich ewolucję aż do czasów współczesnych, w których wraz z nastaniem epoki tzw. podejścia komunikacyjnego, badacze skupiają swą uwagę na przygotowaniu osoby uczącej się języka obcego do realnej komunikacji. Zaprezentowano w nim również główne założenia kluczowego dokumentu dla nauczania języków obcych w XXI w., mianowicie *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*, który to definiuje poziomy językowe i pobudza do refleksji na temat dydaktyki nauczania języków obcych pod kątem identyfikacji potrzeb osoby uczącej się.

W drugiej części rozdziału pierwszego poruszono kwestie związane z nauczaniem/uczeniem się języka hiszpańskiego jako obcego (*ELE*) i jego aktualnym statusem, ze szczególnym naciskiem na sytuację w Polsce, gdzie liczba osób uczących się tego języka wynosi około 214 000. Przedstawiony w nim został również krótki rys obecności języka hiszpańskiego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, gdzie jego rozwój rozpoczął się w latach osiemdziesiątych XX w., co zwieńczone zostało uruchomieniem w 2017 r. *hispanistyki* – kierunku, który oferuje nie tylko kształcenie kompetencji językowej, ale również pogłębione studia z zakresu historii i literatury Hiszpanii oraz krajów hiszpańskojęzycznych.

Część trzecia rozdziału pierwszego zawiera przegląd metod nauczania i uczenia się leksyki, od początku XX w. aż do czasów współczesnych. Zdefiniowany został proces nabywania słownictwa i magazynowania go w pamięci, zgodnie z podejściem m.in. takich badaczy jak De Bot, Paribakht, Wesche (1997), Cook (1991), Read (2000), Pellicer-Sánchez, Schmitt (2010), Bogaards (2001) czy Aitchinson (2012). Analiza prac badawczych prowadzi Autorkę do następujących wniosków: fluktuacja w leksykonie języka obcego jest niezaprzeczalna i wzmocnienie wszelkiego typu asocjacji okazuje się być kluczowe dla retencji słownictwa; dużą wagę ma zatem nauczanie relacji semantycznych. W ostatniej części rozdziału przeanalizowano aktualne metody wykorzystywane w procesie nauczania/uczenia się leksyki języka hiszpańskiego jako obcego.

Rozdział drugi zawiera opis stanu badań i składa się z dwóch części. W części pierwszej zdefiniowane zostały potrzeby osób uczących się języka hiszpańskiego, ustalone na podstawie badań ankietowych, w których wzięło udział 148 respondentów. Potrzeby były identyfikowane z odniesieniem do różnych parametrów: instytucji edukacyjnej, roku urodzenia oraz poziomu języka hiszpańskiego osób ankietowanych. Uzyskane dane tworzą następujący obraz: 1. Osoby uczące się języka hiszpańskiego nie poświęcają wystarczającej ilości czasu na autonomiczne uczenie się. 2. Najczęściej używaną techniką autonomicznego uczenia się jest wykorzystywanie treści audiowizualnych. 3. Najczęściej wykorzystywane narzędzia to *YouTube, Netflix* i *Quizlet*. 4. Większość badanych osób uważa, że najłatwiej jest uczyć się słownictwa dzięki narzędziom internetowym i aplikacjom. 5. Większość z badanych osób sięga po narzędzia technologiczne jako wsparcie w procesie uczenia się. 6. Zajęcia z natywnymi nauczycielami są jedną z potrzeb wskazywanych przez osoby uczące się języka obcego. 7. Większość badanych docenia pomoc nauczyciela w procesie uczenia się języka obcego. Ponadto, w rozdziale poruszona została kwestia zastosowania materiału audiowizualnego jako narzędzia dydaktycznego w nauczaniu języka hiszpańskiego jako obcego. Należy wspomnieć, iż materiały audiowizualne funkcjonują w przestrzeni dydaktycznej zaledwie od lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, natomiast obecnie przeżywają swój rozkwit dzięki pojawieniu się platform streamingowych, między innymi takich jak *Netflix* czy *HBO*.

W kolejnej części rozdziału drugiego omówiono typy napisów filmowych oraz dokonano dokładnego przeglądu publikacji dotyczących ich roli w uczeniu się języków, od pracy Vanderplanka (1988) do studium Dizona i Thanyawatpokina (2021). Szczególny nacisk został położony na opis prac poddających analizie nabywanie leksyki. Autorzy badań wydają się zgadzać w następującej kwestii: napisy dwujęzyczne wydają się być na tym polu narzędziem najbardziej efektywnym (Bird, Williams, 2002; Birulés,

Soto, 2016; Frumuselu *et al*., 2015; López Martínez, 2020b; Montero Pérez *et al*., 2014; Sydorenko, 2010; Vanderplank, 1988; Zarei, 2009).

Rozdział trzeci stanowi szczegółowy opis metodologii zastosowanej w rozprawie. Zaprezentowano w nim kluczowe pytania badawcze oraz trzy hipotezy. Omówione zostało również narzędzie wykorzystane w badaniu, mianowicie *Language Learning with Netflix,* które pozwala na wyświetlanie napisów jednocześnie w dwóch wybranych językach, w tym przypadku w języku polskim i w języku hiszpańskim. Narzędzie to zwiększa efektywność w procesie przyswajania języka obcego, głównie dzięki podręcznikowi, który zawiera instrukcje dotyczące powtarzania poszczególnych ujęć filmu. W rozdziale opisana została również charakterystyka badanej grupy oraz kontekst przeprowadzonych badań, z uzasadnieniem doboru wykorzystanego materiału. Przedstawiony został również przebieg eksperymentu badawczego, który został podzielony na cztery etapy: 1. Planowanie procesu tworzenia i implementacji narzędzia oceniającego, w oparciu o tzw. dwanaście kroków Downinga. 2. Wewnętrzna i zewnętrzna walidacja kwestionariuszy. 3. Korekta i edycja kwestionariuszy oraz 4. Realizacja części eksperymentalnej: wypełnienie kwestionariuszy przez badanych przed obejrzeniem poszczególnych ujęć filmu, w trakcie jego oglądania oraz po jego obejrzeniu.

Rozdział czwarty ma charakter empiryczny i zawiera analizy zebranych danych ankietowych. Podzielony jest na trzy części, w których zostały zaproponowane trzy hipotezy oraz przedyskutowane zostały wyniki badań odnoszące się do każdej z nich.

Wyniki badań odnoszące się do pierwszej hipotezy potwierdziły postęp w przyswajaniu leksyki poczyniony przez wszystkich uczestników badania. Dowodzi tego porównanie wyników uzyskanych w kwestionariuszu wypełnionym po obejrzeniu filmu z wynikami zawartymi w kwestionariuszu wypełnionym przed obejrzeniem poszczególnych ujęć filmu. Wyniki odnoszące się do hipotezy drugiej również potwierdziły poprawę w przyswajaniu leksyki przez badanych: wyniki z kwestionariusza nr 1, zrealizowanego po obejrzeniu filmu, były wyższe dla grupy oglądających go w sposób aktywny, w porównaniu z wynikami uzyskanymi przez grupę oglądających film w sposób bierny. Innymi słowy, użycie podręcznika (oparte na powtarzaniu ujęć filmu z napisami w obydwu językach) zwiększyło rozpoznawanie znaczeń słów w języku docelowym. Wnioski odnoszące się do ostatniej, trzeciej hipotezy, wskazują na poprawę wyników w kwestionariuszu nr 2, zrealizowanym po obejrzeniu filmu, w grupie oglądających go w sposób aktywny, w porównaniu z wynikami grupy osób oglądających film w sposób bierny. Kwestionariusz ten, w odróżnieniu od poprzedniego, zakładał użycie jednostek leksykalnych języka docelowego w sposób skontekstualizowany.

W rozdziale czwartym znajdują się dodatkowe wnioski, oparte na danych odnoszących się do profilu językowego osób badanych. W tym aspekcie badania, zarysowały się dwie interesujące konkluzje. Po pierwsze, przy zastosowaniu techniki, jaką jest projekcja filmu, odnotowano większy postęp w nabywaniu leksyki w przypadku grupy sytuującej się na poziomie A2 w momencie przeprowadzenia badania, niż w przypadku grupy, która znajdowała się na nieco wyższym poziomie językowym, mianowicie, na poziomie A2+. Po drugie, pomimo iż uczestnicy badania zostali podzieleni na grupy o różnym poziomie językowym, wykorzystanie powyższej techniki spowodowało osiągnięcie podobnych wyników w rozpoznawaniu słownictwa przez wszystkich badanych.

Rozdział piąty i ostatni zawiera dokładny opis wniosków wyciągniętych na podstawie analizy uzyskanych danych empirycznych. W ostatniej części tego rozdziału, Autorka nakreśla perspektywy dla przyszłych, bardziej obszernych badań, w których należałoby uwzględnić nie tylko poszerzenie grupy osób badanych, ale również inne rodzaje napisów filmowych.